

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทยเคยมีการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่มาแล้วในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในหลายด้านทั้งการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และโดยเฉพาะด้านการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก มีการจัดการศึกษาแบบอย่างตะวันตกมากขึ้น และได้ย้ายฐานการจัดการศึกษาจากวัดและวังมาอยู่ที่โรงเรียน มีหน่วยงานที่จะควบคุมดูแลการจัดการศึกษาโดยตรง ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2442 - 2475 รัฐบาลได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาในมณฑลอีสานซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการคุกคามของจักรวรรดินิยมฝรั่งเศส ทั้งนี้มีความมุ่งหมายที่จะปฏิรูปการศึกษาให้มีความผสมกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งก็ประสบปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินการมาตลอด (พิรุฬห์ สวัสดิ์รัมย์. 2530 : บทคัดย่อ) หลังจากนั้นได้มีความพยายามปฏิรูปการศึกษาอีกโดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2517-2518 มีการจัดทำเนื้อหาสาระของการปฏิรูปการศึกษา และนำเสนอต่อรัฐบาลในขณะนั้น แต่ความพยายามที่จะปฏิรูปการศึกษาในช่วงนั้นก็ไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ยังมีสาระสำคัญอีกหลายประการที่ไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ทั้งในด้านการเรียนการสอน การผลิตและพัฒนาครูอาจารย์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบบริหารจัดการศึกษาซึ่งขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลและได้ส่งผลในเวลาต่อมา (สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. 2542 : 1)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการศึกษาไว้ในมาตรา 43 หน้า 24 ว่า "บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย" และมาตรา 53 หน้า 30 "เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและศึกษาอบรม" รวมทั้งมาตรา 69 หน้า 35 ตราไว้ว่า "ให้ถือเป็นหน้าที่ของพลเมืองที่จะรับการศึกษาอบรม นอกเหนือจากหน้าที่ในด้านอื่น ๆ" และมาตรา 81 หน้า 38 ตราไว้ว่า "รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยศิลป

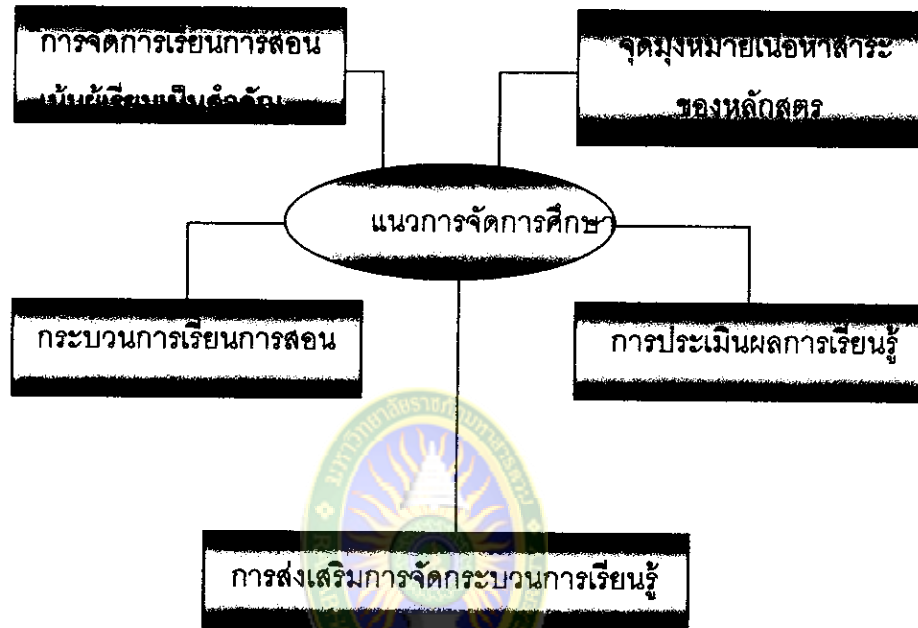
วิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมของชาติ" (ราชกิจจานุเบกษา. 2540 : 24-38)

ผลจากนัยมาตรา 81 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 นำไปสู่การจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อปฏิรูปการศึกษาของชาติ ซึ่งก่อให้เกิดกระแสการตื่นตัวครั้งใหญ่ของครูอาจารย์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทั้งหลาย เพราะนับแต่นี้ไปการศึกษาของประเทศจะต้องมีการปฏิรูปปรับเปลี่ยนโฉมหน้าใหม่ ไปสู่การจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม และจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงสุดเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาคุณลักษณะของคนไทยที่พึงปรารถนา คือ ดี เก่ง และมีความสุข ปราบกฏสัมฤทธิ์ผล

สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 1-30) ได้สรุปสาระของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไว้ 8 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ด้านคุณภาพมาตรฐานการศึกษา
3. ด้านระบบบริหารและการสนับสนุนทางการศึกษา
4. ด้านครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษา
5. ด้านหลักสูตร
6. ด้านกระบวนการเรียนรู้
7. ด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
8. ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

แนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดไว้ในหมวดที่ 4 กล่าวถึงหลักการสำคัญของการจัดกระบวนการเรียนการสอน (มาตรา 22) ซึ่งรวมถึงจุดมุ่งหมายและเนื้อหาสาระของหลักสูตร (มาตรา 23 และ 27) กระบวนการจัดการเรียนการสอน (มาตรา 24) การประเมินผลการเรียนรู้ (มาตรา 26) และการส่งเสริมการจัดการกระบวนการเรียนรู้ (มาตรา 25 , 27 , 28 , 29 และ 30) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 2-6) ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาสัมฤทธิ์ผล ดังแสดงตามแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิ 1 แนวการจัดการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ในด้านกำรจัดกระบวนการเรียนการสอนตามมาตรา 24 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 23-25)

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญเหตุการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถให้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับ บิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

หลักสำคัญของการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน จะต้องมุ่งจัดทำแผน การดำเนินงานออกมาเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้ ตรวจสอบและติดตามความ ก้าวหน้าได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนของครู ซึ่งถือว่าเป็น หัวใจของการจัดการศึกษา การดำเนินการให้ครูสอนโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางการใช้สื่อและ นวัตกรรมการเรียนการสอนที่ทันสมัย การจัดหลักสูตรให้มีความหลากหลายให้สอดคล้องกับ สภาพเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละท้องถิ่นหรือภูมิภาค การจัดให้มีกลไกประเมินคุณภาพและ กำหนดค่ามาตรฐานของการจัดการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาให้ชัดเจน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2541 : 75)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 2-3) ได้สรุปบทนำของ การปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่งว่า ปัจจุบันอยู่ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ เป็นโลกแห่งข้อมูล ข่าวสารที่แพร่หลายถึงกันทั่วโลกได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านการ สื่อสารโทรคมนาคมประเภทต่างๆ ล้วนเหมือนอยู่ในหมู่บ้านโลกด้วยกันอย่างไร้พรมแดน แต่ก็ต้อง เฝือกับการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจมากขึ้น ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้ทันสถานการณ์ เพื่อสร้างศักยภาพให้สามารถดำรงอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างเสรีและมีความสุข การศึกษาเป็น กลไกที่สำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นคนคนดี มีคุณธรรม มีสุขภาพอนามัยที่ดีเป็นพลังร่วมกันในการ สร้างศักยภาพของประเทศในการพึ่งตนเอง และสร้างความก้าวหน้ามั่นคงของเศรษฐกิจใน ประชาคมโลกบนพื้นฐานแห่งความเป็นไทย การศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบต่างๆ ของการจัดการศึกษาเข้าด้วยกัน ซึ่งในขณะนี้กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการ ปฏิรูปการศึกษา โดยกำหนดแนวทางปฏิรูปไว้ 4 ด้าน และกำหนดเป็นบัญญัติไว้ 10 ประการ ด้านที่สำคัญที่สุดคือปฏิรูปการเรียนการสอนหรือปฏิรูปการเรียนรู้สู่ผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง

คณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543 : 18-19) ได้สรุปเหตุผลที่ต้องปฏิรูป การเรียนการสอนในระบบโรงเรียน ดังนี้

1. คนทุกวัยตั้งแต่เกิดจนจบมหาวิทยาลัย เรียนแต่วิชา รู้แต่นั่งสอถูกล้อมกรอบ ด้วยตารางสอนและห้องเรียน การพัฒนาคนจึงไม่เชื่อให้มีคุณสมบัติมองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูง มุ่ง ทำงาน ขาดชีวิต

2. วิธีการเรียนการสอนไม่เน้นกระบวนการให้ผู้เรียนได้พัฒนาในด้านการ

คิดวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนขาด
คุณลักษณะข้างสงสัย และใฝ่หาคำตอบ ยังเน้นการสอนหนังสือมากกว่าการสอนคน นอกจากนี้
นั้นยังขาดการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย

3. กระบวนการเรียนรู้เป็นทฤษฎี อับเฉา นำเบื้อหน้าย ทั้งพ่อแม่ ครู นักเรียน ยึด
หลักสูตรเป็นเกณฑ์ เนื้อหาสาระทั้งหมด การสอนและคะแนนสอบเป็นสิ่งพิพากษาความสำเร็จ
ทุกคนจึงเครียด ขาดความสุขในการศึกษา

4. โรงเรียนไม่สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นอาณา
เขตที่ขาดความสัมพันธ์กับชีวิตชุมชน ห่างไกลธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้ที่ปลูกแรงบันดาลใจ
ทางปัญญา ครอบครัวและชุมชนไม่มีโอกาสร่วมคิดร่วมสร้างกระบวนการเรียนรู้

5. กระบวนการเรียนการสอนยังเป็นพฤติกรรมจำเจและพฤติกรรมถ่ายทอด
สัดส่วนการฝึกปฏิบัติ การฝึกคิด และการอบรมปมนิสัย ยังมีน้อยกว่าการท่องบ่นเนื้อหา ผู้เรียน
เคยชินต่อการทำตาม เชื่อฟัง นั่งนิ่ง จึงขาดความคล่องในการคิดแบบวิทยาศาสตร์ ไม่ได้รับการ
ปลูกฝังความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของชาติ

6. ตลอดเวลาอันยาวนานในระบบโรงเรียน เด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่มีโอกาสน้อย
ที่จะได้รับการอบรมปมนิสัยให้พวกพ้อง ผู้นำ ยึดมั่นความสุจริตทั้งกาย วาจา ใจ การบ่มเพาะ
คุณธรรมและสุนทรียภาพยังไม่เข้มข้นพอจนเกิดผลแก่ผู้เรียน

นอกจากนี้คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนการสอน (2543 : 20-22) ได้กล่าวถึง
ความจำเป็นที่ต้องมีการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างนี้

1. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของคนไทย
2. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนความเข้มแข็งของสังคมไทย
3. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคโลกาภิวัตน์
4. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ครู พ่อแม่
ผู้ปกครอง และสังคมไทย

5. ปฏิรูปเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมาย

ความสำเร็จของการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างนี้คือการทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่เก่ง ดี และ
มีความสุข ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายประการ ที่สำคัญได้แก่ การจัดการเรียนการสอนเพราะ
แก่นแท้ของการเรียนการสอนคือการเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนการสอนที่ดีย่อมก่อให้เกิดให้
ผู้เรียนมีการเรียนรู้ได้ดี (สุมน อมรวิวัฒน์ อังโน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.

นอกจากนี้โรงเรียนเองก็เป็นส่วนดำเนินการสำคัญ หัวใจหลักในการปฏิรูปการศึกษา ให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม ทองทิพย์ สิงห์หลง (2542 : 160) ได้ทำการศึกษาการ ปฏิบัติงานตามกลยุทธ์การบริหารตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่เป็นกรรมการ โรงเรียน ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก พบว่า มีระดับการปฏิบัติงาน โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาด กลาง มีระดับการปฏิบัติงานมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีระดับการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

ในการดำเนินงานตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการนั้น สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดได้เตรียมการในส่วนของการปฏิรูปกระบวนการเรียน การสอนในเรื่องต่าง ๆ ถึง 17 เรื่อง ตัวอย่างเช่นการพัฒนาศักยภาพการเรียนการสอนภาษา ไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ สุขศึกษา วิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม พลศึกษา ศิลปะดนตรี กีฬา การงานอาชีพและเทคโนโลยี คุณธรรมจริยธรรม สุขความเป็นเลิศระดับ สากล การพัฒนาการจัดกิจกรรมเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดคณิตศาสตร์เป็นแกน การพัฒนา คุณภาพการเรียนการสอนโดยใช้ชุดฝึกอบรมและรวมไปถึงการพัฒนากระบวนการรับเด็กเข้าเรียน อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคในการเข้ารับการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นต้น (วิรัตน์ บุญหนุน. 2545 : 40)

ในส่วนของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกษตรวิสัย ได้กำหนดนโยบายเพื่อจัด การศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึงและมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาชาติ สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รวมถึงนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ และมาตรการของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยได้ ดำเนินการส่งเสริมการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในระดับสถานศึกษา ซึ่งสำนักงานการประถม ศึกษาอำเภอ กลุ่มโรงเรียนและโรงเรียนสามารถส่งเสริมการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้อย่างมี เอกภาพในนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ ได้ดำเนินการมาแล้วในระยะเวลา หนึ่ง (สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกษตรวิสัย. 2544 : 65)

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกษตรวิสัย (2544 : 12) ได้วิเคราะห์สภาพการจัด การเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัด จำนวน 59 โรงเรียน เมื่อปีการศึกษา 2544 พบว่า โรงเรียนมีจุดเด่น จุดด้อยและอุปสรรค ดังนี้

1. จุดเด่น มีดังนี้
 - 1.1 มีนโยบายที่ชัดเจนครอบคลุมทุกด้านและสามารถพัฒนาการศึกษาที่ดี
 - 1.2 บุคลากรในสังกัดให้ความร่วมมือดี
 - 1.3 มีการส่งเสริมพัฒนางานวิชาการให้กับบุคลากรทางการศึกษาอย่าง

สม่ำเสมอ

- 1.4 จัดการเรียนการสอนได้ตามหลักสูตร
- 1.5 การจัดการเรียนการสอนของครูมีการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ

2. จุดด้อย มีดังนี้

- 2.1 ขาดแคลนบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะด้าน ทำให้การพัฒนาไม่
- 2.2 งบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ วัสดุครุภัณฑ์ไม่ทันสมัย
- 2.3 อาคารเรียน อาคารประกอบ ข้ำรุดทรุดโทรม ไม่เอื้อต่อการจัดการเรียน

ต่อเนื่อง

การสอน

- 2.4 ระบบข้อมูลสารสนเทศไม่เป็นปัจจุบันและครบถ้วน
- 2.5 ขาดแหล่งความรู้ที่เหมาะสม เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่างๆ
- 2.6 การนิเทศขาดเครื่องมือที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ
- 2.7 การจัดการเรียนการสอนยังไม่พัฒนาเต็มประสิทธิภาพ

3. อุปสรรค

- 3.1 งบประมาณมีไม่เพียงพอ
- 3.2 อาคารสถานที่ไม่เพียงพอและข้ำรุดทรุดโทรม
- 3.3 บุคลากรไม่เพียงพอ
- 3.4 ขาดความร่วมมือกับชุมชน
- 3.5 ครูไม่กระตือรือร้นในการสอน
- 3.6 สภาพทางเศรษฐกิจ
- 3.7 อิทธิพลของสื่อต่าง ๆ

จากผลการดำเนินงานปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนที่ผ่านมาของโรงเรียนประถมศึกษาศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ยังมีจุดด้อยและอุปสรรคดังที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนอันเป็น

หัวใจหลักในการปฏิรูปการศึกษาและครูผู้สอนเป็นบุคลากรสำคัญในการนำแนวคิดการปฏิรูปการเรียนการสอนไปสู่การปฏิบัติให้สำเร็จผล ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกษตรวิสัย เพื่อประโยชน์ในการในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกษตรวิสัย ให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน และเป็นข้อสนเทศในการวางแผนดำเนินการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีขนาดต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ยึดกรอบแนวคิดการจัดการกระบวนการเรียนการสอนตามมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยมีทั้งหมด 6 ด้าน ดังนี้ (ราชกิจจานุเบกษา. 2542 : 23-25)

1. การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. การฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญเหตุการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา
3. การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5. การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

6. การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

สมมติฐานของการวิจัย

1. การดำเนินงานปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีผลการดำเนินงานในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน

2. การดำเนินงานปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีขนาดต่างกันมีผลการดำเนินงานแตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน

Rajabhat Mahasarakham University

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขอบเขตในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2545 จำนวน 674 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดของโรงเรียน (Stratified Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด 2538 : 191) การกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 39) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 244 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 ครูผู้สอน

3.1.2 ขนาดของโรงเรียน 4 ขนาด คือ

3.1.2.1 ขนาดที่ 1 มีจำนวนนักเรียน 1-120 คน

3.1.2.2 ขนาดที่ 2 มีจำนวนนักเรียน 121-300 คน

3.1.2.3 ขนาดที่ 3 มีจำนวนนักเรียน 301-600 คน

3.1.2.4 ขนาดที่ 4 มีจำนวนนักเรียน 601-900 คน

(สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. 2544 : 11)

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการดำเนินงานปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ตามกรอบแนวคิดทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

1. การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. การฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญเหตุการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา
3. การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5. การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

6. การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การดำเนินงานปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนการสอนของครูให้มีมาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยสถานศึกษาและครูผู้สอนดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.2 การฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญเหตุการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา

1.3 การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

1.4 การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

1.5 การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

1.6 การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

2. โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง สถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน โดยใช้นักเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่งขนาดตามที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำหนด โดยจำแนกได้ดังนี้

3.1 โรงเรียนขนาดที่ 1 (นักเรียน 1 – 120 คน)

3.2 โรงเรียนขนาดที่ 2 (นักเรียน 121 – 300 คน)

3.3 โรงเรียนขนาดที่ 3 (นักเรียน 301 – 600 คน)

3.4 โรงเรียนขนาดที่ 4 (นักเรียน 601 – 900 คน)

(สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. 2544 : 11)

4. ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ปฏิบัติหน้าที่ระหว่างปีการศึกษา 2539 - 2545

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยจะเป็นข้อสนเทศสำหรับผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ตลอด

จนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผน บริหาร การพัฒนา ปรับปรุง ส่งเสริมและสนับสนุนการ ปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

2. ผลการวิจัยนี้จะเป็นข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอนในสถานศึกษาใน การพัฒนา ปรับ ปรุง ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การปฏิรูปกระบวนการเรียนการ สอนในโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่ง ชาติ พ.ศ. 2542

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Rajabhat Mahasarakham University